

Bijen en journalistiek

Jan-Kees Goud

Hoofdredacteur
Gewasbescherming

Aan wetenschap werd tot de jaren negentig zelden getwijfeld. De resultaten van het als onafhankelijk geziene, wetenschappelijke onderzoek van universiteiten en onderzoeksinstituten waren vaak onwrikbaar. Hier is in de afgelopen jaren verandering gekomen.

Laatst was er weer een uitzending van het televisieprogramma Zembla, over de bijensterfte. Het is stuitend om daarin te zien hoe met de vinger wordt gewezen naar 'het slechte onderzoek in Wageningen' door onderzoekers die aan de leiband lopen van het bedrijfsleven. Jarenlang wetenschappelijk onderzoek kan zo aan de kant geschoven worden en gerenommeerde onderzoekers worden daarmee geschoffeerd. Dat bijen, gewassen en ecosystemen heel belangrijke onderwerpen zijn voor Wageningen komt niet aan de orde.

Mening of ramp

De makers van Zembla hebben kennelijk een bepaalde mening, en om die te onderbouwen trekken ze eenzijdig alle registers open. Natuurlijk, je mag een mening hebben, en die ook rondbazunen als je dat wilt, maar het is wel heel makkelijk om iets te roepen dat veel moeite kost om te weerleggen. Ze stoppen het in een wetenschappelijk jasje, maar ze komen wel met erg weinig gegevens op de proppen.

In plaats daarvan lijken ze het nieuws vooral zelf te willen maken. "Hoe groter de ramp, des te groter de journalistieke nieuwswaarde" is een bekende uitspraak in de journalistiek. De vraag is waar dit toe leidt. De gewraakte middelen zijn nu tijdelijk verboden, uit een soort voorzorgsprincipe, maar het Europese Hof moet hierover nog uitspraak doen.



Wat als?

Volgens de meeste onderzoeken wordt de bijensterfte veroorzaakt door een combinatie van factoren, zoals de varroamijt, Nosema, schimmels, virussen en gewasbeschermingsmiddelen. Een interessant overzicht hiervan is te zien (op internet) in de documentaire 'Silence of the bees'. Maar wat als neonicotinoïden nou echt de hoofdoorzaak zijn van de bijensterfte? Als we met z'n allen een onbekende factor over het hoofd hebben gezien of als we gewoon niet de goede experimenten hebben gedaan? Als dan dus publiek-private samenwerking niet blijkt te werken, peer review van artikelen onvoldoende kwaliteitswaarborg blijkt te zijn en ons systeem van toelating faalt, heeft Zembla dan wel gelijk? Nee, omdat ze dit belangrijke onderwerp slechts stemmingmakend, eenzijdig onder de aandacht brengen. Dit resulteert in een situatie dat iedereen wat roept en alle partijen de hakken in het zand zetten.

Intussen gaat het getouwtrek door. Maar gelukkig ook het onderzoek naar alle belangrijke oorzaken van de bijensterfte. Want als neonicotinoïden verboden worden terwijl ze de bijensterfte niet veroorzaken dan is de bij nog verder van huis.

